

Saksb.: Karsten Steinvik:
e-post: fmnokst@fylkesmannen.no
Tlf: 950 76 842
Vår ref.:
Dato: 22.06.18

NÆR SENTRUM: Bebyggelse ville vært truet om demningen skulle briste. Foto: Google Maps

Evalueringsrapport

Fare for demningsbrudd den 29. juni 2017- drikkevannskilde Sortland kommune

1. Innledning

Torsdag 29. juni 2017 ble det gjennomført gravearbeider i demningen til Storvatnet i forbindelse med utskifting av vannrør. Gravearbeidene var ikke godkjent av NVE, og da NVE ble kjent med arbeidet var demningen nesten gjennomgravd. Det hadde oppstått lekkasjer i demningen og kun en liten fangdam av vannmettede jordmasser holdt vannmagasinet tilbake. Faren for akutt demningsbrist ble av NVE vurdert som meget stor.

Hensikten¹ med denne rapporten er å dokumentere det som skjedde og bidra til læring og forbedring. Rapporten er utarbeidet på grunnlag av FMs krisehåndtering, informasjon fra NVE i etterkant av hendelsen og en gjennomgang i fylkesberedskapsrådet den 26.10.17.

2. Hendelsesforløpet

Torsdag 29. juni 2017 kl. 14⁰⁰ fikk Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i Narvik ei bekymringsmelding fra Vesterålskraft angående gravearbeider i demningen til Storvatnet i Sortland kommune. Det hadde oppstått lekkasje i demningen og fare for demningsbrist i forbindelse med utbedringsarbeider på vannledningen. Storvatnet er drikkevannskilde til Sortland og kommunen er dam- og vannverkseier.

NVE varslet kommunen og politiet og ankom Storvatnet kl. 17⁰⁰. Det ble konstatert at situasjonen var verre enn antatt, og det ble umiddelbart satt i gang tilkjøring av steinmasser for å fylle igjen hullet i demningen. NVE fungerte som rådgiver i planleggingen og gjennomføringen av strakstiltaka. NVE varslet også Statnett. Kommuneledelsen var ikke kjent med det pågående arbeidet før NVE tok kontakt.

Politiet i samarbeid med kommunen, iverksatte evakuering av ca. 50 husstander som kunne bli rammet av dambrudd. Statnett iverksatte også tiltak fordi en trafostasjon på regionalnettet også ville bli rammet av et dambrudd. Trafoen inngår i strømforsyningen til Vesterålen og Lofoten (55 000 personer).

Kl. 21⁴⁰ konkluderte politiet med at situasjonen var under kontroll og evakueringen ble opphevet.

3. Faktainformasjon om dammen

Oppdemmet volum utgjør ca. 2,3 millioner m³ vann. Demningshøyden utgjør ca. 4,4 meter i en lengde av ca. 135 meter. Dammen ligger på kotehøyde ca. 135 meter og er en jordfyllingsdam fra anslagsvis 1910. Kommunen har ikke kontrollert eller utbedret dammen i forhold til dagens krav som stilles til sikkerhet. Storvatnet er hovedvannkilde for Sortland og kommunen er dameier.

4. Samordning

Fylkesmannen v/ fylkesberedskapssjefen ble varslet av Vakthavende DSB kl.19⁰⁰. Fylkesberedskapssjefen tok umiddelbart kontakt med politiet, kommunen og deler av kriseledelsen. Etter hvert ble også NVE kontaktet. Det ble ikke satt krisestab eller kriseledelse.

Både rådmann og ordfører var opptatt med befarings og krisehåndtering og svarte derfor ikke på våre telefonhenvendelser. Vi fikk imidlertid kontakt med kommuneoverlegen som ikke var involvert i krisehåndteringen. Hun formidlet videre kontakt til kriseledelsen, og kl. 20⁰⁰ fikk vi

¹ Samfunnssikkerhetsinstruks, kommentarer:

Fylkesmannen skal evaluere hendelser der fylkesmannen, fylkesberedskapsrådet og/eller regionale aktører har vært involvert. Gjennom en evaluering er det et mål å sikre læring og bidra til styrket samfunnssikkerhetsarbeid på lokalt og regionalt nivå.

første tilbakemelding fra kommunen (pr telefon). Vi ble deretter holdt løpende orientert (pr telefon) inntil situasjonen var under kontroll ca. kl. 21⁴⁰.

Vi vurderte innkalling av fylkesberedskapsrådet, men kom til at dette først måtte avklares med politiet og NVE på grunn av den hektiske og uoversiktlige situasjonen. Det ble etter hvert konkludert med at vi burde avvente et eventuelt møte i fylkesberedskapsrådet inntil situasjonen var mere oversiktig. Alle involverte aktører var opptatt med krisehåndtering og den pågående tilkjøringen av steinmasser bidro gradvis til redusert fare for demningsbrudd.

Midtre Hålogaland sivilforsvarsdistrikt ble varslet av Vakhavende DSB og deltok i arbeidet med evakuering.

5. Informasjon og media

Hendelsen ble raskt fanget opp av media og det var innslag både i TV2-nyhetene kl. 18³⁰ og i Dagsrevyen kl. 19⁰⁰, samt videre utover kvelden. Også i NRK Nordland og lokale medier fikk hendelsen stor oppmerksomhet. Mediekontakten ble i hovedsak håndtert av politiet og fungerte godt som informasjon til de som måtte evakueres og abonnenter som kunne bli fri for vann og strøm.

Også kommunen hadde påtrykk fra media og gav etter hvert signaler om at situasjonen var i ferd med å komme under kontroll uten at dette var avklart med politiet og NVE. Kommunen måtte derfor senere avkrefte dette.

Hvordan varslingen og informasjonen i forbindelse med evakueringen fungerte, tas ikke opp i denne rapporten siden vi mangler evaluering fra kommunen.

6. Rapportering til DSB

Det var Vakhavende DSB som varslet FM om hendelsen, og vi rapporterte pr telefon til DSB flere ganger utover kvelden. Etter at situasjonen var normalisert ble det sendt en skriftlig situasjonsrapport via DSB-CIM.

7. Oppsummering - læringspunkter

Hendelsen hadde stort skadepotensiale. Liv og helse for et stort antall personer (50 husstander) var i fare. Hovedvannkilden for Sortland og strømforsyningen for Vesterålen ville også blitt rammet. I tillegg ville de materielle skadene på bygninger, veier og annen infrastruktur vært omfattende.

Hendelsen kan betegnes som en nestenulykke, der en del heldige omstendigheter var viktige for at ei alvorlig ulykke ble unngått. Viktigst var at Vesterålskraft sendte ei bekymringsmelding til NVE. Dernest var det avgjørende at NVE responderte umiddelbart – varslet berørte aktører, stilte med ekspertise på «skadestedet» og bidro til iverksetting av nødvendige strakstiltak. Gravearbeidene i demningen var ikke meldt inn og godkjent av NVE slik reglene tilsier.

Det gikk knapt fem timer fra NVE fikk konstatert den akutte faren for demningsbrudd til situasjonen var under kontroll og evakueringen ble opphevet. Imens pågikk det ei hektisk

krisehåndtering som involverte mange aktører. Krisehåndteringen ble ledet av politiet i nært samarbeid med NVE, kommunen og Sivilforsvaret. Så langt vi kjenner til fungerte dette samarbeidet godt.

At hendelsen skjedde etter arbeidstid medførte ei ekstra utfordring i forhold til varsling og mobilisering av ressurser hos de involverte aktørene. I tillegg krevde situasjonen akutt og omfattende innsats, samt håndtering av en stor mediepågang.

Sortland kommune opplyser at de har evaluert hendelsen. Vi har bedt om å få oversendt rapporten, men har ikke mottatt noen rapport eller annen informasjon etter hendelsen.

Følgende oppfølgingspunkter noteres, jf. gjennomgangen ovenfor og møte i fylkesberedskapsrådet den 26.10.17:

- Hendelsen er et eksempel på at dambrudd kan utgjøre en stor lokal risiko. Som i dette tilfelle gjelder nok dette først og fremst mindre og eldre dammer med mangelfull godkjenning og «uprofesjonelle dameierne» som eks. kommuner og private vannverkseiere. NVE som faginstans har hovedansvar for dette risikoområdet, men Fylkesmannen bør bidra i oppfølgingen av kommunene, jf. lov om kommunal beredskapsplikt.
- NVE har etter hendelsen hatt tett oppfølging overfor Sortland kommune. Fylkesmannen vil også følge opp hendelsen overfor kommunen – blant annet gjennom tilsyn.
- Fylkesmannen burde vært varslet tidligere enten av politiet eller NVE. Dette hadde gitt bedre muligheter for å sette stab og dermed bedre forberedt i fall ei eskalering av krisen. Ettersom ulykken ble avverget hadde den sene varslingen liten betydning. Fylkesmannen følger opp rutinene for regional varsling på samordningskanal.
- Fylkesmannen burde tatt kontakt med Kraftforsyningens Distriktssjef (KDS) og eventuelt også med Statnett, jf. punktet ovenfor.